

Weer twee romans en een dichtbundel

HUGO CLAUS: SCHRIJVEN IS ONBESCHAAMD WERK

AMSTERDAM — „Het is zeer onbeschaamd om een boek te schrijven”, meent Hugo Claus, luttele dagen nadat hij bij de Bezige Bij het manuscript heeft ingeleverd van zijn roman „Schaamte”, die dezer dagen moet verschijnen. Toen wij Claus kort geleden vroegen hoever hij met dit manuscript was, antwoordde hij: nog een paar hoofdstukken. De tijd drong een beetje, want Claus, die in schrijverskringen de naam heeft een hard werker te zijn („dat lijkt misschien maar zo, omdat ik op zo veel gebieden werk”), is door zijn uitgever Geert Lubberhuizen een biljartspel in het vooruitzicht gesteld als hij kans zag omstreeks de jaarwisseling „Schaamte” af te maken.

„Schaamte” heet zijn nieuwe roman, „maar wat moet ik erover zeggen? Wat ik kwijt wilde, staat in het boek”, een anekdote over een aantal „kunstklooiën” op een eiland dat een televisiefilmje voorbereidt.

Het boek is geschreven in verschillende stijlen, aldus Claus. Het is afwisselend een detective, een prachtig liefdesverhaal, een satire, een ontdekkingsroman. Er komt een moord in voor. „Eén van de mensen is een monster, maar dat blijkt uit het verhaal, dat laat ik de lezer zelf ontdekken. De anderen, op zoek naar hun persoonlijkheid en in hun streven naar intiemere omgang met elkaar, moeten bij zichzelf te rade gaan om daarin te slagen. Zij moeten zich ontdoen van de hindernissen die het contact met zichzelf en anderen in de weg staan.”

Onwaarschijnlijk

„Daar komen zij in conflict met hun schaamtegevoel. Contact met een ander tot stand brengen, betekent dat men een deel van zichzelf moet prijsgeven. Dat is het thema van de roman, hoewel geen handboek voor psychoanalyse. Het blijft een poëtische verhandeling, een fictie. Sommige passages in „Schaamte” zijn dan ook zeer onwaarschijnlijk. Maar als je een boek schrijft, heb je het voordeel dat je ontwikkelingen kunt schrijven die de lezer onwaarschijnlijk zullen voorkomen. Die mogelijkheid vind ik juist één van de boeiende aspecten van de roman”, aldus Claus.

Hugo Claus is, in vergelijking met veel anderen, een boeiend verteller. Een man die niet snel zal praten, maar dan schijnbaar moeiteloos met weinig woorden regelmatige zinnen opbouwt.

„voorwaar een dichter”, naar Claus zelf 10 jaar geleden zei.

Een man uit het zuiden, met soms een onmiskenbaar Vlaamse woordkeus, een Belg die ons een paar jaar geleden toevertrouwde niet te geloven dat zijn land als bestuurlijke eenheid nog een lang leven beschoren zou zijn. Een verteller pur sang, die zich in de anderhalf jaar dat hij nu in Amsterdam woont, op korte afstand van de Stadsschouwburg, hier volkomen thuis is gaan voelen.

Geploeter

Claus schrijft zijn romans niet vanuit een gegeven. „Een toneelstuk zie je voor je, een gedicht komt spontaan, als in een flits, maar een roman is een geploeter, waarin je tijdens het schrijven pas ziet wat je ontdekt.” Heb je niet het gevoel dat je veel van jezelf prijsgeeft wanneer je over zo iets als schaamtegevoel schrijft?

„De meeste van onze gedragingen worden beheerst door schaamte, als je meer wilt dan vrijblijvend vertellen, moet je je eigen schaamte overwinnen”, gelooft hij. „Maar ook, je hebt het, als je een roman schrijft, nodig iemand iets bepaalds te laten zeggen of doen, zonder dat je daarmee jezelf helemaal prijsgeeft. Als je schrijft, kookteer je met je zelf, dat is een gegeven. Als ik een parallel zou moeten trekken tussen dit boek een van mijn vroegere, is het met „De Verwondering”. Die begrippen liggen niet zo ver uit elkaar.”

Zonder einde

Er staat voor dit jaar nog meer op Claus' programma dan de verschijning van „Schaamte” alleen. De verschijning van een grote gedichtenbundel staat op het programma (titel: Au) en een roman waarvan het manuscript ook kort geleden gereedgekomen is: „Het jaar van de kreeft”.

„De kreeft is een ontroerende liefdesroman, waarvan ik nog niet weet of het goed of slecht zal aflopen. Dat wil ik pas op de proeven beslissen. Dat kan men vreemd vinden, maar dat hoort naar mijn gevoel bij een karakterboek als dit, waarin de dolzinnigste liefde, de grootste haat en diep misprijzen voorkomen.

„Het liefst had ik twee eindén of geen, de keus tussen „zij leefden nog lang en gelukkig” en zo iets als „hij zwaalde en zei adieu tegen haar”. „De kreeft” zal niet gelijk met „Schaamte” verschijnen, er zal een decante tussentijd voor „De Kreeft” komen, dan kunnen de mensen het liefdesverhaal meenemen op vakantie.”